

Українська мова.

Урок № 53.

Тема: Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення.

Мета: формування в учнів компетентностей комунікативно доцільно й правильно користуватися синтаксичними нормами української мови.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів: - знання складова: знає види односкладних речень, пояснює будову односкладних речень кожного типу; пояснює розділові знаки в неповних реченнях.

- діяльнісна складова: за допомогою логічного наголосу передає різні змістові та емоційні відтінки значення; розрізняє речення односкладні й неповні; визначає види односкладних речень (також як частин складних речень); конструює односкладні речення вивчених видів, а також неповні речення; ставить правильно тире в неповних реченнях й обґрунтовує його використання; доречно вживає неповні речення в діалозі, а також у складних реченнях для уникнення невиправданих повторів; - ціннісна складова: усвідомлює необхідність критично оцінювати рівень своєї мовленнєвої культури і дбати про її удосконалення, що є важливим мотиваційним чинником при підготовці до ЗНО.

Тип уроку: урок засвоєння нового матеріалу.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

Крок до ЗНО. Орфографічна розминка. Записати у дві колонки слова: 1) які пишуться через дефіс; 2) які пишуться разом. Пояснити свій вибір.

Унтер\офіцер, вакуум\апарат, соціал\демократ, само\хід, ячміно\житний, вербо\ліз, кисло\солодкий, овоче\сховище, єдино\початок, олійноково\слобідський, м'ясо\молочний, право\бережний, обл\виконком, учитель\фізик, південно\східний, олійно\екстракційний, дизель\мотор, віце\призедент, воле\любний, індо\китайський, радіо\фізичний, яйце\подібний, історико\культурний, розтяг\стиск, їдальня\зимівниця.

Ключ. Підкресливши першу букву кожного слова, прочитати народну мудрість. Пояснити зміст прислів'я. (Відповідь: У всякому подвір'ї своє повір'я.)

Мовна гра «Редактор». виправити помилки, пояснити їх характер. Записати відредаговані речення.

1. Ваше дослідження потребується в серйозній перевірці експериментальної частини. 2. У мене на столі все прибрало. 3. Кватирку відкрито і кімната провітрена. 4. Лекція прослухана і висновки зроблено. 5. Висновок першого розділу знаходиться в суперечності з наведеними прикладами. 6. Нами проводилися багаточисленні дослідження. 7. Машина випробується в лабораторії. 8. Доповідь виголошено магістранткою Оленою Клименко. 9.

Виступаючий на конференції магістрант зупинився на актуальності дослідження. 10. Дослідження здійснено молодим перспективним ученим А. Сагайдачним.

III. Повідомлення теми, мети, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

IV. Опрацювання навчального матеріалу

«Речення. Порядок слів у реченні».

«Односкладні речення».

«Повні та неповні речення».

V. Узагальнення й систематизація знань

Прочитати речення, дотримуючись правильної інтонації та логічного наголосу. Визначити порядок слів (прямий чи зворотний). Змінити порядок слів у реченнях на протилежний. З'ясувати, чи впливає порядок слів на синтаксичну структуру речення та його вид.

1. На мою вишиванку метелик сів і слухає серце моє (М. Нагнибіда). 2. Вечірнє небо, гори, ліси, бриніли, як грандіозна чутлива мембрана (О. Гончар). 3. Шумів лагідний прибій і обполіскував гальку піщаного берега (М. Трублаїні). 4. Я України горду славу, мов пісню, в серці бережу (Л. Дмитерко). 5. У красивих мрійних селянок роботящі ростуть сини (М. Сингаївський). 6. Їжачиськом сонце золотаве заповзає в темну гущину (І. Доценко). 7. І наші руки працьовиті ми не опустим ні на мить (Ф. Малицький). 8. І виводить нас поле родинне на дорогу з віків у віки (П. Перебийніс).

Вставити пропущені букви та розділові знаки. Визначити тип односкладних речень.

1. Ранком вивели їх з казарми на..двір розставили лавами (Панас Мирний). 2. Див..шся і не надивишся дишеш і не надишеши тим чистим г..рячим і пахучим повітрям (Леся Українка). 3. Стою мов скеля непорушний (П. Тичина). 4. У дверях спинились об..рнулись до вітчима (Леся Українка). 5. Сідай. Спочинь з дороги брате (Л. Костенко). 6. Як парость виноградної лози плекайте мову. Пильно й ненастан..о політь бур'ян чистіша від сльози вона хай буде (М. Рильський). 7. Дорога. Ранок. Тиша (М. Рильський). 8. Мело крутило скаженіло огортаюч..о присмерками весь край (О. Гончар). 9. Окоп. Залізниця. Гармата. Дуби, посивілі від пилу. Світанки рожево-сухі (А. Малишко). 10. Цілив у ворону, а попав у корову (Нар. тв.).

Синтаксичний конструктор. Переробити двоскладні речення на односкладні. Вказати тип цих речень.

1. Ти не кидай слів на вітер. 2. Я буду словом і хлібом ділитись. 3. На галявині настають сутінки. 4. Небо захмарене й сумне. 5. Чарівниця-осінь зробила тут чимало. 6. Ви розкажете про це детальніше. 7. Верхів'я дерев торкнувся вітерець. 8. Так гарно пахне спечена картопля. 9. Ми дихаємо вільно й легко. 10. До ранку випав невеличкий сніжок.

Записати речення, розставити розділові знаки. Пояснити роль тире в неповному реченні. З'ясувати, до складу яких складних речень входять умовно односкладні речення. Визначити їх вид.

1. За селом розлогі поля, синіє ліс, летять птахами хмаринки і хмаринками птахи (У. Самчук). 2. Кров свою віддам твоїй калині, пісню травам, птицям і лісам... (М. Луків). 3. Я закоханий в синь океану, а ще дужче у зорі рум'яні (За В. Сосюрою). 4. Без тебе світ не був би світом, зима зимою, літо літом (Р. Братунь). 5. На видноколі сиві тополі, вітер у полі колише ковиль (С. Фоменко). 6. Місяць потрібний уночі, а розум постійно (Народна творчість). 7. Усяк розумний по-своєму: один спершу, а другий потім (Народна творчість). 8. — Діду, а куди лебеді полетіли? — На тихі води, на ясні зорі,— пересміявшись і споважнівши, урочисто каже дід (М. Стельмах).

VI. Підсумок уроку. Закінчити речення.

1. Зворотний порядок слів використовується з метою ...
2. Односкладні речення — це ...
3. Односкладні речення поділяються на ...
4. Неповними називаються ...
5. Неповні речення відрізняються від односкладних тим, що ...
6. Тире в неповному реченні ставиться ...
7. Неповні речення вживаються у мовленні з метою ...

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ. Знайти й зробити конспект:

«Речення. Порядок слів у реченні».

«Односкладні речення».

«Повні та неповні речення».